

*J. g. Hutter Joan, prof. v p.
Grad Lo. Turij Zg. Lo. Kungota*

Naročnina listu: Celo leto 35 din., pol-
letno 18 din., četrt leta 9 din. Izven Jugoslavije:
Celo leto 65 din. Inserati ali oznaki se
računajo po dogovoru; pri večkratnem
inzeriranju primeren popust. Upravništvo
sprejema naročnino, inserate in reklamacije.
Telefon interurban štev. 115

STRAŽA

LEUVISEN POLITIČEN LIST ZA SLOVENSKO LJUDSTVO

Poštnina plačana v gotovini.

„Straža“ izhaja v ponedeljek, sredo in petek.
Uredništvo in upravništvo je v Mariboru,
Koroška cesta štev. 5. Z uredništvom se
more govoriti vsak dan samo od 11. do
12. ure dopoldne. Rokopisi se ne vračajo.
Nezaprite reklamacije so poštnine proste.
Telefon interurban štev. 115.

112. številka.

Maribor, dan 29. septembra 1923.

Letnik XIV.

Resen memento!

Mariborsko porotno zasedanje je končano s petimi smrtnimi obsodbami. Že to dejstvo samo na sebi daje dovolj misliti. Gre za eno samo sodno okrožje; torej za omejeno, razmeroma majhno krajevno prostornost, ki vrhutega nima posebnih pogojev za kriminaliteto, kakor n. pr. velikomestno življenje, socialna beda in velika socialna nasprotja. Ne gre niti toliko za tatvine in rope ter koristoljubne umore. Gre za več, mnogo več. Med petimi smrtnimi obsodbami zaradi zločinov, storjenih na ozemlju mariborskega okrožja, so trije umori, v katerih je pravna propadlost mešanih protagonistov vzbudila nagnjenje in mikavnost k zločinu.

Prva obsodba na smrt je za detomor, izvršen zaradi nemotenega nadaljevanja spolnega uživanja. V drugem slučaju, čegar razprava je preložena, ki bo najbrže tudi imel za rezultat smrtno obsodbo, gre za prešustvo in umor žene. V tretjem slučaju je povod umora maščevalnost z rezultatom smrtne obsodbe. Na štiriletno ječo je sodišče obsodilo morilca, ki se je pustil zapeljati k zločinu iz ljubosumnosti zaradi poročene žene, ki si je izbrala drugega ljubimca. V petem slučaju, ki je končal s tretjo smrtno obsodbo, je pokvarjen delomrznež izvršil roparski umor. Nato pride šesti slučaj, čegar razprava je tudi preložena in ki srečnemu zakonu ljubosumnosti spodreže skupno življenje, pretvorjeno v vedne družinske prepire, zapravljivost in pijančevanje, čemur napravi konec očetova sekira nad nesrečnim sinom. Kot žrtev roparskega napada je smrt družinske matere, katere povzročitelj je pravno propadel ropar, osumljen prešustništva in zavratnega umora, ki pa se je vsled pomanjkanja dokazov izognil vrvi in dobil samo 10 let ječe. V osmem slučaju je protagonist moralno manj vreden človek, osumljen požiga, tatvine in goljufije, ki je iz vsega odnesel komaj šestmesečno ječo. V zadnjem slučaju pa nastopa najbolj žalostna slika iz blata moralne mlakuže, v katero zabrede človeško bitje, hlepeče po spolnem užitku ter nizkotnem materializmu. Mlada ženska z nezakonskim otrokom, se poroči s priletnim možem zaradi njegovega posestva, kjer predrzno vzdržuje prejšnje razmerje, do čim mora njen zakonski mož spati v hlevu, kjer ga zaloti zavratni umor. Pokvarjena ženska in njen ljubimec sta obsojena v smrt na vislicah.

To so strašni rezultati moralne podivjanosti, ki se je razpasla v Sloveniji. Iskati povod temu zlu edino v povojni psihozi med priprostim ljudstvom, pomenja zapirati oči pred znanimi dejstvi, ki se s praznimi publicami nikdar ne morejo spraviti s sveta. In kje torej tiči ta strahovita pošast, ki ogroža dober glas našega ljudstva in mu izpodkopa korenine za zdrav kulturni in moralni razvoj in napredek? Kje dobiva snovi tudi politična moralna propadlost, ki ima v znani ateistični žerjavščini svoje zatočišče in obrambo?

Glavni vzrok vsej tej strahoti je v naših razdrapanih političnih razmerah. Nosilec naše prosvetne državne politike je človek, ki je osumljen za zvezo z morilec pokojnega ministra Draškoviča in ki še danes nima poguma stopiti pred sodišče, da pred kompetentnim forumom odbije od sebe težko obdolžitev. Dvom o moralni vrednosti Pribičevića potrjuje tudi dejstvo, da je zahteval od države plačilo tudi za leta, ko je iskal materialno eksistenco v sumljivih podjetjih svojega burnega pustolovskega življenja. Po nesrečni koincidenčni okolnosti je Pribičevićev duh postal oče centralističnega režima.

Ta režim si je potom militarizma zaslužil sokolstvo in z njim ogroža vse naše kulturne ustanove. Začelo se je preganjanje katoliške vere, ubijanje ugleda naše duhovščine, med vojaštvom ob pomanjkanju vojnih duhovnikov se umetno širi verski indiferentizem in brezversko sokolstvo, podpira se razkolništvo, olajšuje prestopi, subvencionirajo se odpadli duhovniki, verske resnice se bližajo nemoteno v režimskem časopisu, odpravljajo se svoboda Cerkev in vsiljuje se »kancelparagraf« (žalostna slava samostojnežev). Kulturni boj — s ciljem, da se razoroži katoliška Cerkev v njenem boju proti nenravnosti, nemoralnosti, pijančevanju, zapravljanju itd. — je v svoji službo vpregel ves državni aparat, vojaščino in pred vsem šolo. Da se vpreže učitelstvo za brezversko in protiversko gonjo, se jim je za takratne življenjske razmere določila dostojna plača in ustanavljale so se zlasti srednje šole celo tam, kjer jih ni bilo treba (pri nas n. pr. srednja kmetijska šola v Mariboru).

V višjem šolskem svetu so dobili premoč ljudje, ki so notorični brezverci in brezpogojni režimski hlapci. Odpravile so se obvezne šolske maše in duhovne vaje za šolsko mladino, propagira se v šolah veri sovražni sokolski duh in se že v mladih dušah ubija vsak idealen polet in spoštovanje do duhovščine in Cerkev. Odpraviti se namerava celo duhovniški verski poduk na šolah in uvesti nekakšno zgodovino verstev, ki pri znanim verskim resnicam odjemlje vsako moralno moč in vpliv na vzgojo človeštva. Šlo je celo tako daleč, da je liberalno učitelstvo na Bledu sprejelo za svoje resolucije, ki so naperjene proti veri in Cerkvi ter proti krščanskim vzgojnim organizacijam.

V političnem oziru se je zlasti v Sloveniji delovalo na to, da se ubije politična moč SLS (tzv. «klerikalizem»). Sredstva v tem boju proti najmočnejši stranki, ki stoji na krščanskih načelih, nasprotniki niso zbirali. Žerjav je samo tip politično in moralno propalega človeka. Njemu verno ob strani stoje razni Puclji, Kristani in bančni ravnatelji a la Praprotnik. Ves ta gnili sistem ogabne nemoralne strankarske gonje je dobil svojo oznabo v — žerjavščini.

Žerjavščina je zastupila naše takozvano napredno izobraženstvo, režimsko časopisje, ki se vzdržuje iz kalnih virov kapitalističnega mračnjastva, pa je storilo svoje med ljudstvom.

SLS sicer niso škodovali. Nasprotno, ta nemoralen boj proti njej jo je poživil in okreplil. Vse pošteno-misleče kroge je SLS zbrala v svoje okrilje, na mladinsko-versko-vzgojnem polju pa je razširila svoja mogočna krila krepko se razvijajoča orlovska organizacija.

Čas je sedaj, da začnemo s korenino ruvati strupeno seme, ki ga je zasejal centralistični režim in žerjavščina, čegar plod so tudi iz moralne propadlosti izvira-joči zločini, katere je mariborska porota kaznovala s smrtjo na visalih.

To zlo pa se bo dalo uspešno pobijati le s popolno avtonomijo Slovenije, ker le tako bo mogoče versko-moralni vzgoji dati potrebno svobodo in pogoje za duševno in telesno blaginjo in boljšo bodočnost slovenskega ljudstva.

Politični položaj.

Vesti o rekonstrukciji ali krizi vlade. «Obzorov» dopisnik pravi, da stoji večina vlade brezpogojno na stališču, da se mora situacija razčistiti. Izgleda, da je za to tudi sam Pašič. Najprej bi se morali razčistiti odnošaji v strankah in to v prvi vrsti med demokrati. — Listi napovedujejo krizo za sredino oktobra. Če bi se tudi kralj odločil za revizijo ustave, bo gotovo sestavljal kabinet Ljuba Davidovič, če pa kralj ne bo za to, bo sestavljal kabinet zopet Pašič z večjimi osebnimi spremembami v vladi. Mnogo se govori, da je na vidiku revizija ustave, da bo Davidovič dobil dovolj pristašev in da se bodo pod devizo revizije ustave pripravljale nove volitve.

Slepomišenje v rešitvi uradniškega vprašanja. — Glede rešitve uradniškega vprašanja ni doslej lagal še nikdo tako nesramno kot slovenski policajdemokrati in njihovo «Jutro». Rešitev uradniškega vprašanja so zahtevali demokrati kot svojo domeno, obljubljali Boga za nebes in vedno pisarili — stojimo tik pred rešitvijo uradniškega vprašanja, prof. Reiser in mili dr. Kukovec bosta izposlovala vse, da bo uradništvo gmotno kolikor toliko preskrbljeno za letošnjo zimo in pomlad. No, imamo jesen, zima že skoro trka na vrata, a sedaj smo še le zvedeli, da se bo rešil zakon civilnih uradnikov še le tedaj, ko bo stopil v veljavo zakon o novem proračunu in to se bo zgodilo v najboljšem slučaju 1. julija 1923. Finančni in zakonodajni odbor rešujeta uradniško vprašanje, stavita predloge, katere pa vse zavre g. finančni minister demokrat Kumanudi z izgovorom: Nimam kredita. Gospod finančni minister je izjavil na seji zakonodajnega odbora za uradniški zakon dne 26. t. m., da ni niti govora o povišanju uradniških plač, dokler ni kritja. Kot finančnik je izjavil Kumanudi, da bi rabil 100 milijonov dinarjev, ako bi zvišal doklade samo za 1 dinar. Gospodje, ki poznajo trdovratnost g. Kumanudija, izjavljajo, da se on ne bo udal in ne bo privolil v povišanje uradniških plač, dokler se mu ne bo posrečilo, da dvigne dinar. Treba pa zopet povdariti, da bi bilo uradniško vprašanje prav gotovo že davno rešeno, ako bi zahteval povišanje plače tudi srbijanski uradnik. Ker je navajen srbijanski uradnik že od nekdanj na postransko zarado in mu je državna plača le še nekaj nameček, se ni in ne bo pehal za pošteno rešitev gmotnega stanja uradnikov. Pritisk za rešitev uradniškega vprašanja prihaja le iz Slovenije, kolikor toliko tudi iz Hrvatske, a srbijanski uradnik je zadovoljen s postranskimi zaslužki, radi tega tudi dr. Kumanudi noče najti kredital!

Rusko svarilo.

Zunanji minister dr. Ninčič je sprejel od zastopnika ruskega sovjetskega zunanjega komisarja Kalanovova spomenico, datirano od 26. septembra. Sovjetska vlada opozarja na nevaren položaj naš bližnjem vzvodu, opozarja na dejstvo, da niti ena od zapadnih držav ne stori potrebnih korakov, da bi se odstranile nevarnosti, ki lahko zavlečejo svet v novo vojno. Položaj je tak, da zahteva nujen pacifističen vpliv, ki bi mirnim potom rešil vse dogodke in spore ter obvaroval Evropo prelivanja krvi, ki lahko vsak čas nastopi. Ruska vlada smatra kot glavno točko za rešitev današnjih vprašanj, da se turškemu narodu prizna pravica do popolne suverenitete v Carigradu in morskih ožinah. Zapadne države so zavzele nepomirljivo stališče in Velika Britanija je odločno proti temu, da se Turčiji vrne turški teritorij in morske ožine, ker naj bi pod pretvezo svobode morskega prehoda služile velesilam. Svoboda

morskih ožin je potrebna za države okoli Črnega morja — Rusija in Turčija sta že leta 1920 sklenili nacionalni dogovor, po katerem je Turčija priznala svobodo morskih ožin za trgovske ladije, a ta dogovor bo potrjen z mednarodnim dogovorom držav okoli Črnega morja.

Ruska vlada mora najodločnejše protestirati proti temu, da so zapadne države usurpirale pravice Rusije in zavezniških republik. Rusija s svojima zaveznicama Ukrajino in Georgijo zavzema poleg Turčije mesto med tistimi državami, čijih usoda je odvisna od morskih ožin.

Velesile so vedno priznale Rusiji prvo mesto v vseh mednarodnih dogovorih, ki se nanašajo na to vprašanje. To je šlo tako daleč, da so se zavezniki leta 1919 sporazumeli, da dobi Rusija Carigrad in morske ožine. Sovjetska vlada ne misli na to, da podjarmi del turskega naroda, opozarja pa na dejstvo, katero nudi upanje, da se pri reševanju usode morskih ožin ne bodo zapostavile te važne zadeve.

Rusija ne bo priznala niti ene odločitve, ki bi se izvršila brez njenega sodelovanja in proti njenim interesom. Rusija in Francija sta se sporazumeli v načelu o svobodi morskih ožin. Rusija obenem opozarja, da niti ena odločitev, ki bi se drugače izvršila, ne more biti definitivna in trajna, marveč bo pripravila nove konflikte.

Memorandum se dalje peča z Veliko Britanijo, čije politika gre za tem, da zaplete v vojno proti Turčiji — Francijo, Rumunijo in Jugoslavijo.

Ruska vlada smatra za svojo dolžnost, da opozori vse zainteresirane vlade na takojšnje sklicanje konference zainteresiranih držav okoli Črnega morja in upa, da se bo z ozirom na mir spoštovala ravnopravnost in suvereniteta Turčije na turškem ozemlju.

Francija zavzema še precej solidno in pošteno stališče. Angleški zunanji urad je prejel noto, v kateri zahteva francoska vlada, naj se na konferenco o orientalskem vprašanju povabijo tudi Rusija, Georgija, in pa Ukrajina.

Rumunija, ki je tajila svojo mobilizacijo, še vedno mobilizira, za pretvezo in izgovor pa trdi, da zbira Rusi svoje čete ob besarabski meji.

Pri vladah, kot je rumunska, bo rusko svarilo svedela brezuspešno, bojaželjni režimovci niti tega ne upoštevajo, kar lastni narodi želijo in zahtevajo. Angleško delavstvo je imelo zopet velike manifestacije proti vojni politiki in voditelji II. internacionale so podali svojo izjavo o vzhodnem vprašanju. Ta izjava označuje vojno politiko kot zločin ter zahteva konferenco, pri kateri pa morajo biti udeležene tudi Rusija, Turčija, Bolgarija in Nemčija, ker za ureditev vzhodnih vprašanj niso poklicane samo zavezniške, temveč sploh vse države.

Pri nas imamo tudi vse polno znakov protinardodnih in bojaželjne vladne politike. Zunanjega ministra obiskujejo zastopniki vseh velesil, Francozi priporočajo miroljubno, Angleži pa vojno politiko; vladni možje pa, ki so polni neuganega imperializma, niti ne mislijo na to, da bi se morala taka vprašanja obravnavati pred narodno skupščino. Po stari navadi se dela tajno in prikrito. Kralja obiskuje šef generalnega štaba, odbor Narodne banke se pa posvetoje glede novih kreditov za nabavo vojnega materiala. Poslanci opozicije pripravljajo oster protest proti takemu postopanju vlade.

Po svetu.

Nekaj neverjetnega. Avstrijska zvezna vlada je po časnih poročilih sklenila, da bo dala izdelati zlate novčance po 100, 20 in 10 K. To poročilo se nam zdi dokaj neverjetno, ker v Avstriji itak danes ne dobimo nič za zgoraj omenjene novčance. Kako velike bodo te zlate novčance? Kakšna bo neki relacija med papirnatiimi 100, 20 in 10kronskimi bankovci in zlatimi novčanicami? Poročilo o zlatih avstrijskih novčanih je prišepalo menda nekod iz — devete dežele.

Revolucija na Grškem. Sadovi bojaželjne vladne politike so se pokazali — izbruhnili so politični nemiri, vlada je padla, kralj Konstantin je moral odstopiti, po Atenah so se vršili celo poulični boji. V grški vojski obstojata dve struji — ena za mir, ena za vojno. Za enkrat je poverjeno vodstvo kraljevih poslov prestolonasledniku Jurju, svaku našega kralja. Kdo bodo vlado sestavljali, se še ne ve. Odpotovali so pa neki odposlanci, da pozovejo nazaj Venizelosa. Vojna politika je torej doživela na Grškem svoj popolni poraz, preobratni pokret se pa ni popoln, ker se odigrava večinoma v visokih slojih ter se ni razveljavel najširših ljudskih mas do velikega notranjega socialnega prevrata, ki pa ne bo izostal.

Ruske koncesije Italiji. Sovjetska vlada je potrdila dogovor, ki daje Italiji koncesijo za izkoriščanje obsežnega ozemlja v Kubanu. Italija si sme izbrati na sev. Kavkazu ali pa ob stočišču Dona in Dnjepra 100 hektarjev zemlje. Pogodba velja 24 let ter se potem lahko podaljša. Polovico delavnih moči lahko Italijani s seboj pripeljejo, drugo pa vzamejo iz ruskega prebivalstva. Ruska vlada obdrži svojo nadzorstvo nad vsemi italijanskimi podjetji.

Seja društva narodov je razpravljala o razorožitvi. Lord Robert Cecil je povdarjal kot poročevalec tretje komisije, koliko človeških moči in denarja se uporabi za oborožitev, ki ne prinaša človeštvu nobene koristi, in ki je pa neizogibna, dokler bo obstajalo medsebojno nezaupanje. Washingtonsko pogodbo o razorožitvi na morju morajo izvršiti tudi one države, ki niso bile zastopane v Washingtonu. Zato predlaga mednarodno konferenco, ki naj se je udeležijo tudi one države, ki niso zastopane v društvu narodov. Govorec na to o razorožitvi na suhem, je razlagal Cecil razloge, ki zahtevajo, da se sklene mirovna garancijska pogodba, h kateri lahko pristopijo brez pritiska vse države. Materijalna in moralna razorožitev morata biti v zvezi. Cecil je zaključil: Narodi se morajo razorožiti, ali pa bodo vsi po skupni krivdi poginili. Italijanski in francoski delegat sta se tudi priključila temu stališču. Francija obeta pokazati svojo dobro voljo s tem, da hoče in namerava znižati svojo vojsko na stalež od leta 1913.

Trakija.

Ko se je mudil naš zunanji minister dr. Ninčič v Zenevi, je prišlo do razgovora tudi z bolgarskim ministrskim predsednikom Stambulijskim. Predsednik sofijske vlade je prosil našega ministra za diplomatsko podporo v vprašanju avtonomije Trakije in na splošno presenečenje vse poštene slovanske javnosti je radikalni velesrbijanec Ninčič to prošnjo kratkomalo odbil. Mi se tej protislovanski politiki, ki pravzaprav sploh nima nobene določene smeri in zato tudi ne more motriti dogodkov izven srbijanskega plota, prav nič ne čudimo. Pašičevcem itak imponira samo pest, po pravici pa kriče samo takrat, ko ne morejo vršiti nasilja in krivic.

Dolžnost javnega glasila pa nam veleva, da brez vseh ovinkov povemo resnico tako, kakršna je.

Trakija se razteza od Rodopskega pogorja ob Egejskem morju k vzhodu na Črno morje in od bolgarske meje k Marmornem morju. Najvažnejše središnje točke so Ksanti, Gümürdjina, Dedegač (Bolgarom obljubljeno pristanišče), Drinopolje in Rodosto. Reka Marica deli Trakijo na dva dela: na zahodno in vzhodno Trakijo. Od zaliva Egejskega morja namakajo reka Marica in njeni obilni dotoki prostrano ravnino, posejano z gričevjem, ki se izgublja v goratih trakijskih naravnih mejah. Prometne zveze so jako slabe, cest v našem pomenu besede sploh ni in edina železniška zveza je od zahoda k vzhodu Solun—Krušev—Carigrad ter s severom Sofija—Drinopolje—Carigrad. Močvirnate nižine stvarjajo zelo nezdravo podnebje in je cela Trakija sploh zelo slabo naseljena, mestoma sploh neobljubljena.

V vojaškem oziru je zlasti važna zahodna Trakija, to pa le tedaj, če se dominantne točke Rodopa in pristanišča v Egejskem morju, kar stvarja pas nekaj nad 25 km širok, nahajajo v rokah ene in iste bojne sile.

Pravilna rešitev tega perečega balkanskega vprašanja, ki je v vzročni zvezi z vprašanjem morskih ožin, zanima ne samo evropske velesile, marveč tudi in še najbolj vse balkanske narode, posebno pa še nas Jugoslovane (Srbe, Hrvate, Slovence in Bolgare). Jugoslavija, ki bo prej ali slej imela neposreden interes na trakijskem ozemlju, ne more in ne sme ostati indiferentna. Zato smatramo Ninčičev negativen odgovor naravnost za blazen samomor, ki bi ga velesrbijanstvu zelo privoščili, ko bi pri tem ne trpela naša državna skupnost.

Da se ustanovi turško prodiranje v Evropo, je predvsem potrebno, da se v Trakiji, ki ni ne turška, ne grška, ne bolgarska, po večini pa protiturška in protigrška, ustvarjajo taki pogoji, ki omogočujejo skupno akcijo vseh balkanskih držav proti vsakršnemu turškemu pohlepu preko Čataldže na sever. Trakija — in sicer cela — torej mora postati avtonomna pokrajina pod suverenitetom ene zainteresiranih slovanskih držav z mednarodnim jamstvom nevtralnega ozemlja.

S tem bi bila onemogočena vsaka bolgarsko-turška skupna meja, katere se vojni hujskači, med katerimi velesrbijanci niso zadnji, tako strašno boje. Tudi dardanelsko vprašanje bi dobilo na lastnem trakijskem nevtralnem ozemlju prave branilce, vsekakor pa boljše, kakor pa naduti, vedno tepeni in demoralizirani Grki. Še več. To vprašanje bi avtomatično zginito s površja, ker bi se z rešitvijo trakijskega vprašanja na mednarodno avtonomnem temelju zadovoljile vse zainteresirane države, razen — morda — Anglije.

Toda Ninčič hoče še dalje poniževati Bolgare, naše slovanske brate in scuvati nanje zagrizen šovinizem pešičke velesrbijanskih klikarjev in porodičarjev in to vse v korist protislovanske Grške in protiruske Rumunije.

Doklej tako?

Beleške.

Agrarne afere. «Slobodna Tribuna» prinaša pod tem zaglavjem sledeče: Sestavljen je konzorcij iz 18 ministrskih rojakov in prijateljev, ki nameravajo izvesti sumljivo transakcijo imetja grofa Aladarja Jankoviča in njegovih bratov v Slavoniji, da se izigra agrarna reforma. Gre pri celi zadevi za 16.000 oralov zemlje in je načrt sledeč: Ako se grof Jankovič odloči, da prav po ceni prepusti temu osemnajstglavemu zmagu 12.000 oralov zemlje, se mu bo zagotovilo, da sme obdržati 4000 oralov in bo potem njegova posest rešena vseh davčnih bremen, s katerimi so obremenjena druga veleposestva. Za ravnokar označeni projekt se je odločil grof Jankovič in odstopa osemnajstglavemu konzorciju 12.000

oralov zemlje po 4000 kron 1 oral in on sam bo še pa razpolagal s 4000 orali. Da bo soglašalo s to kupčijo tudi ministrstvo za agrarno reformo, bo dal ta konzorcij dobrovoljcem 4000 oralov brezplačno. Drugih 4000 oralov, ki bi se naj razdelili med siromašni narod, pa bi morali revni ljudje odkupiti in dati 10.000 kron za 1 oral. Še ostalih 4000 oralov pa se prepusti konzorciju, da jih proda in zasluži pri tej razprodaji, kolikor hoče in more. Sedaj pa pogledimo bilanco zaslužka 12 ministrskih rojakov: 12.000 oralov zemlje po 4000 kron da 48.000.000, od tega brezplačno 4.000, 4.000 oralov po 10 tisoč kron da 40.000.000 K, a za ostalih 4.000 oralov se lahko izkupi v najslabšem slučaju 30.000 K za en oral — torej 120 milijonov K. V celem bi prejel ta zloglasni konzorcij 160 milijonov K, od te svote treba odbiti 48 milijonov; konzorcij bi moral plačati grofu 112 milijonov. Ako od te svote odbijemo še 12 milijonov za razne stroške in bakšise, ostane konzorciju ministrskih rojakov in prijateljev še čisto zasluženi dobiček od 100 milijonov kron. Tako se rešuje pri nas agrarna reforma.

Demokrati in dalmatinski težaki. Kakor smo že poročali, so poslali dalmatinski težaki nedavno svojo deputacijo v Beograd, da protestira, ker se s silo iztirjujejo najemnine, o katerih se je vedno in toliko obetal, da jih ne bo treba plačati. Vlada se je kar na enkrat postavila na stran posestnikov ter hudo udarila najemnike. To vse ima, kakor pravi «Jutarnji list», močno politično in strankarsko ozadje. Poprej so demokrati ministri, poslanci in agitatorji govorili po Dalmaciji, da ne bo treba težakom plačati posestnikom prav nobene najemnine in da se lahko celo po robu postavijo, če bi kdo najemnino tirjal ali zahteval. V tem pogledu so bile izdane celo neke naredbe, tako na primer, da policija ne sme nastopati v agrarnih zadevah in sporih. Vse to se je obetal in delalo v nadi, da se pridobijo dalmatinski seljaki za demokratsko stranko. Težaki so pa demokratom obrnili hrbet ter šli med zemljoradnike in demokrati so začeli za to nastopati in delati ravno nasprotno vsem svojim obljubam in naredbam: da se z orožniki izvedejo in rešijo agrarni spori, da se iztirjajo najemnine in to kar na enkrat za štiri leta nazaj itd. Demokrati delajo to, da bi zlomili zemljoradniško stranko, češ, naj vidi narod, da prihaja vso zlo od tega, ker niso hoteli ljudje glasovati za demokrate. Nekaj takega je povedal policijaminister tudi deputaciji, ko ji je zagrozil s silo. Radikalci pustijo, da gre vse svojo pot ter mislijo, da se bodo pri tem okoristili. Demokrati bodo s svojim postopanjem dosegli samo to, da pojdejo dalmatinski delovni sloji vedno bolj na levo.

Princip: zemlja je kmetova! — v praksi. 72 reflektantov agrarne reforme je uživalo že dve leti 429 oralov zemlje od veleposesti Andora Karačoniya v Beodori v okolici Velikega Bečkereka. Zgoraj omenjenih 72 reflektantov je že plačevalo dve leti najemnino za onih 429 oralov in jih tudi obdelovalo. Da bi se pa agrarna reforma te posesti rešila čim bolj enostavno, je prosila Srpska zemljoradniška zadruga, da se jej proda teh 429 oralov, na katerih so že itak bili naseljeni njeni člani. Ta zadruga je prosila za odkup enkrat, dvakrat, trikrat — a vedno so bile neke zapreke, da ni prišlo do prodaje. Kot strela iz jasnega pa je prišel na to posest 17. t. m. Sava Zan, trgovec iz Alibunara v družbi komisarja imetja in policijskih zastopnikov, da vzame v posest teh 429 oralov, katere je kupil za 2.025.000 dinarjev in svoto že izplačal. Ministrstvo pravde je namreč ukinilo sekvester in odobrilo prodajo. Za ubogo kmetško ljudstvo ni bila ta zemlja na prodaj, a dobil jo je trgovec-milijarder, ki posedu bogzna kako obširno veleposest.

O povoljnem stanju letošnje letine zna poročati g. minister Pucelj, ki razglasa, da letos ne bo nobenega pomanjkanja živil in krmil. Vojvodina bo preskrbovala vse pasivne kraje in povrh bomo še potom Pucelja lahko izvozili 100.000 vagonov živil. Tako zopet g. minister Pucelj, a faktično že davno gladuje Dalmacija, Bosna ter Hercegovina in Črnagora, ki še doslej prav nič niso okusile od Puceljevih vojvodinskih dobrot. Vemo, da bo letos dovolj živil za gospodo kot je g. Pucelj, ki bo dobro živela in povrh še izvažala, a narod v pasivnih krajih bo še bolj gladoval kot že. S praznimi, nikdar izpolnjenimi obeti je pač lahko prehranjevati narod, ker obljube in telegrami o našem prehranjevalnem bogastvu pridejo tudi ministru Pucelju — zastoj.

Kako država zida ter podpira stavbinsko obrt. V dokaz koliko, za koga in kje država zida ter podpira stavbinstvo naj služijo ti le podatki. Država zida v Skoplju Narodni dom za 382.400 dinarjev, v Užici kanalizacijo bolnišnice za 195.000 dinarjev, v Skoplju hleva za vojno divizijsko oblast za 250.000 dinarjev, na Topčideru poljedelsko postajo za 441.000 dinarjev, v Gor. Milanovcu bolnišnico za 2.700.000 dinarjev, v Nišu konjušnico za 340.000 dinarjev, skupaj za nad 10 milijonov dinarjev, dočim izdaja država za vse stavbe izven Srbije samo 297.775 dinarjev in posebej še popravilo mosta v Zagrebu obljubljeno svoto od 300.000 dinarjev. To je dovolj značilno in ni treba komentirati.

V navijanju cen se je posebno odlikovala naša vlada s svojim sto odstotnim povišanjem poštinih pristojbin. Danes jih razglasi, jutri jih pa že pobira, da ne bi svet o tem pravočasno zvedel in bi kolikor mogoče mnogo pisem zapadlo globi. Pa še dalje so šli vladni navijalci. Povišane pristojbine so stopile v veljavo dne 25. t. m. in pisma, ki so bila poprej eden ali dva dni odana ter tudi po prejšnjih določilih frankirana, so na poštah obležala, da so prejemniki lahko plačevali kazenski porto. In taka vlada naj bi nastopala proti druginji ter proti navijanju cen?!

NA DELO ZA PODPORO NASIH KATOLISKIH AKADEMIKOV.

Opozarjamo našo javnost, da se je za Štajersko osnovalo v Mariboru Centralno tajništvo nabiralne akcije za kat. akademsko omladino, ki daje vse informacije in ki sprejema vse prispevke v denarju ali realijah. Opozarjamo vse tovariše akademike, včlanjene v «Danica» ali v «Zarji», kakor tudi vse abiturijente, da se naša menza otvori 16. oktobra 1922 in da bo relatum odvisen od vsakega poedinca. Kakor hitro prejmete od našega tajništva tozadevne formularje in nabiralne pole, na delo! Vsak tovariš naj v svojem okolišju vodi nabiranje ter naj stoji v korespondenci z našim tajništvom. Dejanje naj dokumentira zavednost!

Pozivamo vse tovariše akademike, (tudi take, ki službujejo), kot tudi vse abiturijente, ki so zainteresirani na naši nabiralni akciji in ki žele sodelovati, da se zglase v našem tajništvu čimprej.

Obračamo se osobito na naše Dekliške zveze in orlovske odseke, da nam pri naši nabiralni akciji pomagajo s svojo zavednostjo. Vse Dekliške zveze, kakor tudi orlovski odseki, ki žele sodelovati, dobijo lahko tozadevne nabiralne pole v našem tajništvu.

Katoliško dijaštvo v Mariboru je darovalo za našo akademsko menzo 50 dinarjev. Sami potrebni, so prvi prinesli svoj dar na oltar. Posnemajte naše mlade, srednješolske borce!

Glavno tajništvo nabiralne akcije (GTNA) za katoliške akademike (oddelek za Štajersko) Maribor, Koroševa ulica 12.

Visokošolsko dijaštvo se obrača na celokupno javnost, da pripomore z združenimi močmi odboru, ki se je sestavil z namenom, da podpre revne dijake, da jim omogoči nadaljevanje študiranja. Oni, ki bodo dobili od tega odbora še posebej pisane prošnje, prosimo, da se za stvar zavzamejo, vse pa prosimo, da po svojih močeh kolikor mogoče prispevajo pri nabiranju živil za našo Dijaško kuhinjo. Prosimo predvsem naša dekleta, in vsa naša društva, da skušajo nabirati čim več živil ali denarnih prispevkov. Dobrodošlo je vse, predvsem krompir, fižol, žito vsake vrste, sadje, zelje, drva in podobno. Nabrana živila spravite na primeren prostor in sporočite množino do 18. oktobra t. l. na naslov: Centralno tajništvo nabiralne akcije za katoliško akademsko omladino, Maribor, Koroševa ulica 12. (za Štajersko). Za odpravo živil bo preskrbljeno. Prepričani smo, da se v tem težkem času ne obračamo zastoj na naše zavedno ljudstvo, ki doslej še pri nobeni dobri stvari ni odreklo svoje darežljive roke. — Pripravljalni odbor dij. podpornega društva. Častno predststvo: dr. A. B. Jeglič, škof; dr. A. Korošec. Za štajerski pododbor: dr. M. Matek, stolni prošt, pokrovitelj.

Dnevne novice.

Pogreb Petra Novaka v Slov. Bistrici se je včeraj, dne 28. septembra vršil ob zelo obilni udeležbi. Zastojanje je bil cel bistriški okraj, znamenje, kako je pokojnika vse spoštovalo. Pred hišo žalosti je pevski zbor pod vodstvom g. Vauda zapel žalostinko. Pogreb je vodil v spremstvu gg. dr. Medveda in dr. Jerovška ter sedera gg. duhovnikov iz bistriške dekanije č. g. dekan Cerjak. Za krsto so stopali sorodniki, č. g. okrajni glavar dr. Lajnsič, g. šolski nadzornik Lichtenwallner, občinski odbor, uradništvo, požarna bramba, župani in zastopniki sosednih okrajev. Iz hiš so plapolale črne zastave. Celotno mesto se je odelo v žalost. Po pogrebnih molitvah sta ob grobu govorila slovo v imenu Bistričanov g. dr. Pučnik, v imenu SLS in naših organizacij pa narodni poslanec g. Žebot. Slavlil je pokojnika kot narodnega prvobornika in buditelja narodne zavesti, udanega sina katoliške cerkve, zvestega pristaša SLS, dobrotnika revežev ter kot priljubljenega svetovalca in voditelja ljudstva v bistriškem okraju. Peter ni odnesel v grob nobenega cesarjevega ali kraljevega odlikovanja a dične moške kreposti in dobra dela ga spremljajo. Slava spominu očeta Petra Novaka! Ko so še pevci zapeli «Slovo» smo se žalostni razšli. Res! S Petrom Novakom je legel v grob izreden mož. Bil je mož dela, mož jeklene značajnosti. Matere slovenske, dajte nam dosti takih Petrov.

Shod dr. Korošča v Šoštanju. Dne 8. oktobra ob pol 9. uri zjutraj po ranem sv. opravilu ima gospod dr. Korošec v Šoštanju v glavni dvorani hotela Union shod Slovenske ljudske stranke za vse šoštanjski okraj. Govorita tudi g. poslanec Pušenjak in urednik «Slovenca» Fr. Smodej. Kmetje, delavci in orbitniki! Udeležite se! Rano sv. opravilo se začne ob 7. uri.

Demokratski učitelj se je v mariborskem «Narodnem listu» hudo razkoračil, pa ne zoper demokratskega ministra Pribičevića, ki ne nameščuje učiteljev po obmejnih šolah ter je dal zapreti na novo otvorene paralelke po mariborskih šolah, marveč zoper «črne sužnje Rima, zoper brezdomovince». Ker so klerikalci vsega krivi, so kajpada tudi to zakrivali, da demokratski vrhovni poglavar prosvetni minister Pribičević profesorjem noče izplačati nadur, da noče plačati nagrade za neobligatne predmete, da zapira po Sloveniji otvorene razrede po ljudskih šolah. Hlapec beograjskega centralizma si tega niti ne upa očitati Pribičeviću in njegovemu opodbi dr. Zerjavu, marveč v svoji duševni slepoti in hudobiji udarja po katoliški cerkvi in duhovnikih ter kliče po kancelarparagrafu ne samo za cerkev, marveč tudi za šolo. Poslednje je zadel liberalni učitelj, ker bi bilo potrebno, da se s posebnim kazenskim paragrafom prepove kvarjenje šolske mladine po nekrščanskem svobodomiselnem sokolstvu.

Na naslov Višjega šolskega sveta. Pod tem zaglavljem je prinesel «Tabor» od 28. t. m. pameten članek, v katerem razmotriva nek Celjan o udarcih, katere so doživela naše srednje šole v zadnjem času. Prostim predmetov ne bo, v velikih razredih se ne smejo odpirati paralelke, nikakršnih dotacij ni za fizikalije in knjižnice. «Tabor» je premedel v svojem članku isto, kar smo mi že davno pisali na račun policajdemokratov, ki so in še bodo ubili potom centralizirane prosvete naše slovensko šolstvo. «Taborov» članek je svoje Jeremijevе žalostinke naslovil na Višji šolski svet, mesto na krvnika našega šolstva Pribičevića, ki troši državni denar za fašiste, svoje časopisje in prijatelje, šolstvo pa prikrajšuje na vseh koncih in krajih. Pribičević je kriv vsega šolskega zla, Visji šolski svet je samo pokorni sluga Beograda in izvršilni organ g. Svetozarja. Balkansko nekulturno kašo, katero so si policajdemokrati sami skuhalili na polju šolstva, to sedaj sami obsojajo, ker je tako reakcionarno prismojena, da je niti sami ne morejo zauživati pri svoji korupciji in kratkovičnosti!

Razmejitvena komisija je prisodila Libelice pri Dravogradu naši državi. V soboto, dne 30. t. m. se vrši uradna predaja. Proslava zopetne združitve Libelic z Jugoslavijo pa je v nedeljo, dne 1. oktobra t. l. Ob 11. uri dopoldne skupen obhod iz Dravograda preko Črneč v Libelice. Sloveci, ta dan vsi v Libelice.

Gospod direktor Tone Kristan ne zahteva «veliko»! Finančni minister Kumanudi se je vrnil iz državne posesti Belje in zaupal svojim ministrskim tovarišem, da ne zahteva gospod upravnik Kristan na račun procentov 5 milijonov, ampak samo nekaj več: 800 tisoč dinarjev.

V celjski bolnici je umrla sestra g. nadžupnika in dekana dr. Kruljca v Laškem. Bila je blaga gospodinja in obče priljubljena. N. v m. p.!

Novice od Sv. Jerneja pri Ločah. Smrt je letos z ozirom na našo faro zelo dolgo na počitnicah. Od 15. aprila pa do 28. avgusta nismo imeli mrljica. Mislili smo že, da imajo smrt kje v Beogradu zaprto, ker je seveda tudi za avtonomijo in ne mara za svojo obrt prositi dovoljenja «slavne» naše vlade, ali pa, da jo je Pucelj kam prodal in dober «kšeft» napravil. Pa pojavila se je v fari griza in žnjo je prišla tudi zopet smrt. V kratkem času nam je vzela šest faranov. Med njimi tudi dobro ženo in mater Marijo Rupnik, posestnico v Kravjeku, ki je zapustila moža in šest nepreskrbljenih otrok v globoki žalosti, najmlajše, štiri letno dekletke pa v teku enega tedna vzela s seboj v grob. N. v m. p. — N. davno je v sosednih Petrovcih neki 15 letni fant v šali z lovsko puško obstrelil hčer tukajšnjega posestnika p. d. Anzeka, Marijo Znidar. — Na posestvu Jakoba Vrhovšek v Zg. Lažah so našli premog. Čakajo le še na komisijo, da preišče velikost plasti in kakovost premoega, potem takoj pričnejo kopati. Pravijo, da postane St. Jernej v kratkem druge Trbovlje, če še ne kaj več. Zg. Lažani se že v duhu vozijo po novi železnici, ki bo vezala premogovnik s Poljčanami, mi drugi pa se veselimo, da nas bo vendar enkrat svet spoznal od boljše strani, zakaj od slabe strani smo že predolgo in predobro znani, k čemur je zadnji čas največ doprinesla tu cvetoča samostojna lumparija.

Samostojni škodljivci ljudstva. (Dopis od Sv. Barbare v Haložah). Pri nas se še vedno dobijo ljudje, ki bi radi odpravili naše tržišče in hrvatske mesarje. Dne 8. septembra so Hrvati pripeljali meso in ga mnogo ceneje sekali kot domačini. Znani samostojni velikaš K. je v nemškem jeziku nahrulil občinskega funkcionarja: «Was machen die Kroaten hier?» (Kaj delajo Hrvati tu?) Grozil je, da bo Hrvate in g. župana ter obč. odbornike zopet tožil na glavarstvo. To je znamenje, da je g. bil vendarle tisti, ki je hotel s pomočjo ok. glavarja odpraviti Hrvate z našega tržišča, da bi on lahko dražje prodajal meso in gulil naše ljudi. Poslanci Slovenske ljudske stranke so tistikrat preprečili nakane raznih Korenjakov in Pirkmajerjev. Hvala jim lepa! Sedaj vidimo, da samostojneži hočejo našemu ubogemu ljudstvu samo slabo. Ko pridejo volitve bomo z njimi mi Haložani še huje obračunili kot smo pri občinskih volitvah.

Iz poglavja o Sokolih na deželi. (Dopis od Velike Nedelje.) Da vkljub neumornemu prizadevanju našega učiteljstva sokolstvo pri nas nima zaželjenega uspeha, je pokazala zadnja sokolska prireditev tukaj pri nas. Ze iz pozdravnega govora g. Preindlna je donel nekaj obup nad tukajšnjim Sokolom. Ne bodo vas z veseljem sprejeli, je rekel, in ne bodo vas pozdravljale zastave in slavoloki, kakor je pač navada drugod. Zalibog, da še naši ljudje niso dovolj zreli za Sokola, ker še tavajo v temi klerikalizma. — Tudi učiteljica «vdova» je tarnala in lovila po cesti ljudi, češ, pojte notri, pojte, mi imamo ogromne stroške in bomo najbrž gor plačali. A nek mož se je pa odrezal, rekoč: «Kaj pa nekaj prirajate, ako že naprej veste, da vam ne gre račun vun.» — Na vse zadnje je bil pa seveda nedolžni in bolj kakor pri nas Sokol potrební dež kriv, da je cela prireditev tako klaverno izpadla. — Najbolj, kar je pa vredno omeniti, pa je, da se je ravno isti dan pokazalo, in sicer ravno na učitelju Preindlnu, kam vodi sokolska vzgoja. Bil je namreč od svojega bivšega učenca tepen isti večer, s čim se je cela slavnost zaključila.

Zanimivosti za starinoslovce. Od St. Janža na Dr. p. nam poročajo: Dne 17. t. m. je tudi naša vas obhajala lepo slavnost. Blagoslovila se je prenovljena in od akad. slikarja Simona Frasa iz Slivnice preslikana kapela ter novi zvon za isto. Mogočno so vplivale lepe pesmi, ki jih je zapel naš vrli pevski zbor. Kapela je postavljena na umetnem gričku. Pod kapelo je precej velik in močno obokan prostor, ki je imel izhod proti cesti, pa so vrata zadaj zazidana. Ko so pred leti slučaj-

no zadeli pri kopanju jame za majevo drevo na to podzemeljsko votlino, se je našlo več posed, lončenih in kovinastih, s pepelom in baje tudi z denarjem. Dobro bi bilo, in gotovo zanimivo, ako bi kak starinoslovec stvar natančneje preiskal.

Zanimivosti iz Kostrivnice pri Podplatu. V nedeljo dne 1. oktobra se bo vršil v Kostrivnici zlet šmarskoroškega orlovskega okrožja. Pri tej priliki se bo ustanovil v Kostrivnici že tako težko pričakovani ter zaželjeni orlovski odsek. Na orlovski tabor v Kostrivnico so vabljeni vsi prijatelji orlovstva in poštene zabave. V nedeljo, 17. t. m. se je vršil v Kostrivnici shod Novčanov republikancev, katerih se je zbralo šest po štivilu, a še te je razpodila žandarmerija in shod prepovedala. Dne 20. t. m. in sicer v sredo nas je Kostrivničane obiskal prijatelj iz leta 1920 g. slabostojni kričač Drogenik, ki je sklical shod svojih zvestih v gostilno Kupnik. Od 140 Drogenikovih političnih vernikov iz leta 1920 se je odzvalo zadnjič njegovemu povabilu samo 15. A gospod Drogenik bi bil moral bežati še pred temi 15 lanskimi pristaši. Ako bo Drogenik še enkrat pogledal s političnim očesom v Kostrivnico, ne bo videl od svojih nekdanj dragih in vernih prijateljev — nikogar več!

Vsem kn. in župnijskem uradom pol. okraja Maribor. Vse župnijske urade prosimo, da potom oznanitve pri cerkvi itd. opozorijo vojne invalide, vdove in sirote, da morajo odslej vsled odredbe invalidskega odseka pokrajinske uprave za Slovenijo z dne 16. sept. 1922 — vlagati prošnje (za milostno podporo itd.) edino le potom invalidske organizacije, ker bodo v nasprot nem slučaju vse prošnje, ki niso opremljene s štampiljko invalidske organizacije, ostale nerešene, ter se ne bodo upoštevale, kar bi bilo seveda vojnim žrtvam v veliko škodo. Splošna organizacija vojnih invalidov za slovensko ozemlje, poverjenišvo Maribor.

Invalidski shod se vrši v nedeljo, dne 8. oktobra 1922 pri Sv. Jakobu v Slov. gor. v gostini g. Peklar ob 8. uri dopoldne. Invalidi, vdove in sirote, vsi na shod, gre za vaše interese. Odoobr.

Beograjski akademiki proti Pribičevićevemu fašizmu. Te dni je zborovala beograjska univerzitetna omladina, in je pri tej priliki obsodila teror, katerega uganjajo nacionalistični mladiči pod zaščito Pribičevića in sedanjega režima. Izvolil se je sedem članski odbor, ki bo do nedelje izdelal posebno resolucijo proti Pribičevićevemu fašizmu.

Madžarske dajatve naši državi. V listih čitamo, da je te dni odpotovala v Budimpešto posebna komisija ministrstva za poljedelstvo pod vodstvom polkovnika Gjukiča, da prevzame živino, ki jo imamo dobiti od Madžarske. Tokrat baje dobimo 350 konj in 1000 ovc. Pri nas je že v navadi, da se brez polkovnikov ne opravi nobena komisija. Kaj ima iskati polkovnik zopet v tej poljedelski komisiji? Menda gre radi konj, ki se bodo najbrž zopet razdelili med štabne oficirje.

Vprašanje prehrane krajev, ki so uničeni vsled suše se ne zgane z mrtve točke. Zahteva se kredit 200 milijonov dinarjev od Narodne banke, katerih pa banka noče dati. Nobeden od ministrov niti ne misli na osnovanje državnih žitnic. Ministri se brigajo v prvi vrsti za interese izvoznicarjev in lansirajo v javnost po svojem časopisju vesti o izvozu var stotisoč vagonov žita iz naše države. Razglašajo tudi, da bi silno padle cene žitu, ako bi se izvoz popolnoma zabranil, nagremadile bi se prevelike žitne zaloge in — država bi trpela nepregledno škodo. Škodo bi trpeli seve posamezni izvoznicarji, a narod bi bil preskrbljen in s tem bi profitirala tudi država.

Koliko prehrane bi rabila letos samo Hercegovina. Po službenih podatkih posameznih hercegovskih okrajev bi se moralo letos uvoziti v Hercegovino: 2830 vagonov prehrane za ljudi, 50 vagonov ovsu in 1430 vagonov razne živalske krme. V resnici pa je prehranjevalna potreba Hercegovine veliko večja.

Pokvarjeni mostovi. Po Bosni in Hercegovini je zelo veliko mostov, ki so tako pokvarjeni in razklopotani, da niso za promet, a prav nikdo ne misli na to, da bi jih zopet popravil. Največ takih razklopotanih mostov je med Sarajevom in Bosanskim Brodom. Pri teh mostovih že stojijo nad tri mesece straže, ki branijo vsakemu prehod. Ubogi Bosanci se povprašujejo: Kaj je z investicijskim posojilom, ko so prometna sredstva v takem stanju? Denarne svote, ki so bile prvotno odmerjene in namenjene zboljšanju prometa, se uprabljajo za vzdrževanje fašistov in za donkišotsko žvenkkanje s sabljo.

Nevarna odmetniška banda je napadla minuli petek železniški vlak med Vir-Pazarjem in Barom v Črni gori. Odmetniki so vlak ustavili in pri napadu na vlak se je razvila huda borba, v kateri sta padla dva žandarja in 10 vojakov. Razbojniki so izropali poštni vagon.

Star zvon. V selu Dukovici v Novem Pazarju so našli v turški džamiji zvon, katerega je svojčas podaril nekemu samostanu ogrski kralj Štefan. Zvonu so prisodili starost 900 let.

Po Slavoniji in osobito krog Osijeka so se pojavili volkovi, ki napadajo ovce in ljudi.

iz Maribora.

Shod Slovenske ljudske stranke v Lajtersbergu se vrši prihodnje nedeljo, dne 1. oktobra ob 2. uri popoldne v gostilni župana g. Požauko ob vsakem vremenu. Vabimo tudi somišljenike iz Maribora, da pridejo. Dohod do zborovališča: blizu tovarne Wögerer čez železnico. Na shodu govori poslanec Žebot in profesor Vesenjak.

Aretacijo komunističnega poslanca dr. Sime Markoviča so si izmislili državotvorni listi. Najprej «Jutro» za njim pa «Narod». Pravita, da je dr. Marković prišel v Maribor in da ga je tu spoznala in aretirala policija. To je zlagano, dr. Marković je še vedno na Dunaju, če se kam drugam ne pelje, in od komunističnih poslancev se je vrnil samo Dušan Cekič, ki je pa, dosevši v Beograd pri policiji podal izjavo, da ima dovolj politike ter je bil potem tudi puščen na prosto.

Promet po državnih železnicah od Zagreba naprej je ustavljen že drugi mesece, od Špilja do Zagreba stoji že okrog 5000 vagonov, ki ne morejo naprej. Na samem Tezmem je nad 1000 vagonov, stojijo in čakajo — — — Slozi špranje prihaja mokrota, blago se kvari, naročniki se jezijo, trgovci in podjetniki prihajajo brez lastne krivde v hude zadrege, vse stoji, vse se kvari in nikdo ne ve, zakaj. Iz strahovitega nereda v našem prometu raste prava katastrofa za naše podjetniške kroge in za našo trgovino. Raste in raste, ker nikogar ni, ki bi to preprečil, kakor raste iz na Tezmem zaostalih pošiljatev plesnoba, smrad in pogane delajo svoja gnezda. Drugič več o tem žalostnem in sramotnem pojavu.

Sedemnajst uradniških družin bo po zaslugi dr. Kukovca in Žerjava vrženih iz Kokošinekove hiše na cesto, čim se ustanovi mariborska oblast. Uradniki, le trdno se držite demokratske žerjavščine!

Občinski odbornik Miha Vahtar ni hotel plačati znanega občinskega davka za ponočnjake. Opsoval je še mestnega uslužbenca. Radi tega se ima danes zagovarjati pred okrožnim sodiščem radi prestopka po par. 104. Vahtar je tisti slavni obrtnik, drug «nepriustranskega» Novaka, kateri na vse pretege zabavlja čez eta črne. In ta Vahtar, kot član mestnega zastopstva nima niti toliko takta in olike, da bi se napram mestnim uslužbencem, ko vršijo svojo dolžnost, obnašal kot se mora obnašati kulturni človek.

Znani fašist Skerjanc, recte Skerianitz je zopet v svojem deliriju in divja po dnevi in po noči po gostilnah. Kdo neki med tem časom opravlja službo prožnega mojstra na južni železnici? Prebivalci Gosposke ulice, kjer ta fašist stanuje, se pritožujejo, da ni božjega miru. Skerjanc razbija po cele noči, vpije in tuči, kakor bi bil obseden. A policija vsega tega ne vidi.

Tajnik SKS — se išče. Iz dobro poučenega vira smo izvedeli, da odbor SKS za mariborsko okrožje išče novega tajnika. Dosedanji tajnik neki Konrad Brus je menda nekam izginil.

V mestni prodajalni mesa ni pravega reda. Dobili smo že več prav ostrih pritožb o pristranosti, ki jo vrši tam neki gospod in o navijanju cen. Za danes se omejimo samo na to konstatacijo. Ako pa ne bo kmalu reda, bomo primorani vse pritožbe obelodaniti.

Izginil je in — našli so ga. Pred nekaj dnevi smo poročali, da je izginil neznano kam, vsem Mariborčanom dobro znani klobasar Žmahar. Ze pri prvem poročilu smo izrazili sum, da gre pri Žmaharju najbrž za roparski umor, ker je nosil s seboj navadno večje svote denarja, s katerim se je rad bahal po gostilnah. — Žmaharja je v torek naplavila na Bregu pri Ptujju Drava. Pri raztelesenju so dognali na glavi tri rane, ki so od udarcev in ki vzbujajo upravičen sum, da je bil Žmahar najprej ubit in izropan, in nato so ga še le vrgli v Dravo. Žmaharja so pokopali na Bregu pri Ptujju.

Prostovoljno gasilno društvo v Razvanju priredi v nedeljo, dne 1. oktobra t. l., v gostilniških prostorih g. Černe v Razvanju društveno veselico in vinsko trgatvo z godbo. Začetek ob 2. uri popoldne. Vstopnina 5 din. za osebo. Avtomobilska zveza od Kralja Petra trga. Ker je čisti dobiček namenjen za nabavo gasilnega orodja, so vsi prijatelji in dobrotniki društva povabljeni na obilen obisk. — Odbor.

Orlovski vestnik.

Redni občni zbor Orlovske Podzveze v Ljubljani se je vršil v nedeljo, dne 24. t. m. ob udeležbi zastopnikov 124 odsekov. Od pol desete ure zjutraj do sedme ure zvečer je deloval orlovski parlament s kratkim presledkom opoldne. Zborovanje se je vršilo vsesok stvarno in strogo po dnevnem redu. Sprejeli so se važni sklepi za bodoče prosvetno, tehnično in organizatorično delo. Predsedstvo je bilo izvoljeno zopet iz vrst odstopajočih funkcionarjev, razen br. tajnika in br. blagajnika, ker zaradi zaposlenosti nista mogla več sprejeti teh mest. Pokazalo se je, da je orlovska ideja krepka vzgojna moč za našo mladino.

Redni občni zbor orliškega krožka Maribor bo v nedeljo, dne 1. oktobra 1922, ob 10. uri dopoldne v samostanu (III. letnik) čč. šolskih sester. Prosim sestre, da se ga sigurno udeležel! Predsednica.

Redni občni zbor telovadnega krožka Orlic v Mariboru se vrši v nedeljo, dne 1. oktobra od pol desetih v samostanu čč. šolskih sester. Bog živi! — Za odbor: Julka Grabner, t. č. tajnica.

Važna seja mariborskega odseka se vrši nocoj ob pol 8. uri v navadnih prostorih. Dostop je dovoljen po novem poslovniku samo izvoljenim odbornikom. — Udeležba točna in obvezna! Bog živi! — Predsednik.

Draginja strahovito narašča dan za dnem; navzlic temu pa se po prav čudovito nizkih cenah prodaja sedaj pravkar došlo in še vedno prihajajoče vsakovrstno manufakturno in modno blago v največji izbiri pri dobro znani, novourejeni tvrdki Franc Mastek, Maribor. Glavni trg 16. Enkrat en poskus zadostuje, da postanete stalen odjemalec te solidne trgovine.

GLADIATORJI.

(152. nadaljevanje.)

Ko se je odgrnil zastor, je opazil Eleazar, da stoji zunaj na tempeljskem dvorišču močna četa oboroženih ljudi — sami Janezovi pristaši. Nemirna skrb se ga je lotila in tudi člani sanhedrina so se skrbeče spogledavali in pomišljali, da bi bil drzni in samooblastni Janez iz Giskale prav lahko zmožen, da pobije in potolče ves visoki zbor in vzame vrhovno vodstvo mesta v svoje lastne roke.

Pa Janezu ni šlo za visoki sodni zbor. Brezobziren in drzen do skrajnosti se je bal le enako strastno drznega in brezobzirnega značaja kot je bil on sam. Ako se mu le posreči, da vrže Eleazarja, — potem se ni bal nobenega tekmeca več. Vodja zelotov je bil edini človek, ki mu je bil enak na moči in pogumu, čigar naklepi so bili enako globoko zamišljeni, čigar udarci še silnejši nego njegovi lastni.

In priložnost, ki si jo je že tako dolgo želel, je končno prišla. V tej okrogli sobi, pred tem strogim in neizprosnim zborom je hotel izigrati svojo zadnjo, odločilno igro. — In igral jo je bojevito in pogumno.

Ako je bila večina članov na njegovi strani, je bil padeč njegovega tekmeca neizogiben. — Ako je dosegel vrhovno oblast v Jeruzalemu, — in ni bilo dvoma, da jo doseže — je bilo še časa dovolj, da si zagotovi svojo osebno varnost in korist, da stopi v pogajanja s Titom in mu preda mesto.

Spoštljivo je stal pred visokim sanhedrinom, nekoliko oddaljen od svojih ujetnikov, in je nagovoril predsednika s ponižnim glasom podložnika, ki se zagovarja zaradi prevelike gorečnosti v izvrševanju svojih dolžnosti, in ni mu bilo videti tožitelja, ki obtožuje izdajstvo in zahteva zadoščenje in pravice.

»Zročam svojo zadevo v roke visokega sanhedrina in ga pozivljem, naj rzsodi, ali sem prekorajil meje svoje oblasti, ali pa koga dolžil krivičnih dejanj brez dokazov. Le to prosim, da bodite velikodušni do vojščaka, ki je njegova dolžnost, da brani mesto in ki mu je smuljivo vse, kar bi utegnilo biti za njegovo mesto usodno. In brez izjeme vse člane visokega zbora, od Matije, sina Boetovega, pa do Fineasa, sina Ezrinega, vas prosim, da me blagohotno poslušate. — Tule stoji človek, ki sem ga zajel danes popoldan. Prišel je naravnost od Tita, pismo je nosil seboj, naslovljeno na nekega pogana v hiši Eleazarjevi, — tukaj pred vami stoji! Pismo pa je od poveljnika desete legije. — Ali ni bila moja dolžnost, da sem vso zadevo takoj predložil najvišjemu zboru? Ali ni stvar važna dovolj, da se visoki sanhedrin bavi z njo?«

Matija je s strogo resnobo nagubal čelo in rekel: »Ti skrivaš svoje misli pred njimi, ki jih prosiš naklonjenosti! Janez iz Giskale, ti si izvežban vojščak in ne pomešiš svoje puščice v prazno in ne svojega kopja v zrak. Povej svojo obtožbo, pošteno, pogumno, brez strahu pred komurkoli, — ali pa miruj s svojim jezikom!«

Nekoliko splašen po teh besedah se je Janez iz Giskale z negotovim pogledom ozrl po obrazih, ki so bili vanj obrnjeni. Nevoljo, nezaupnost, pričakovanje je bral v njih.

In drzno je pogledal v predsednika ter povedal svojo obtožbo:

«Dolžim Eleazarja, sina Manahemovega, izdajstva in dolžim tale dva moža, da sta mu pri tem pomagala! Naj se zagovarjajo, ako se morejo!«

IX.

Kamenita dvorana.

Vse oči so bile obrnjene v Eleazarja. — Nepremično je sedel in kazal na zunaj mir, ki ga ni bilo v njegovi duši.

Divji boj mu je trgal dušo. Ali naj vstane pogumno in naj pove, da je res poslal svojega brata v rimski tabor s predlogi o predaji? Dobro je vedel, taka izpoved bi pomenila isto ko skloniti tilnik pod nogo Janezu iz Giskale. Kdo — in če bi bil tudi njegov najvestejši prijatelj, kdo bi bil imel pogum, bi bil verjel, da je imel s tem domoljubne namene? Kdo bi se bil zadovoljil s takimi razlogi? Sanhedrin bi ga obsodil, — in to bi pomenilo njegov padeč, njegovo smrt. In če bi njega ne bilo več, kdo bi rešil Jeruzalem —?

Ta misel ga je mučila bolj ko misel na smrt in na nemilost, ki mu je grozila —.

Toda — ali naj zapusti brata, ali naj zanika, da ga je on poslal —?

Brata je ljubil nad vse na svetu. Če bi ga ne ljubil, bi se morebiti bal, ga zapustiti, njega, ki je ravnal po njegovih naročilih in tvegalo toliko zaradi njega. — Pa globoko v srcu mu je nekaj šepetalo, da so si žrtve in dolžnost sorodne, in da je moral žrtvovati brata, ker ga je ljubil —.

Vkljub temu je hlastno šinilo njegovo oko po tovariših, ki so v globokem premišljevanju sedeli krog njega, in je sešel svoje pristaše —. Skoraj ravno toliko jih je bilo kakor njegovih nasprotnikov. Pa vedel je, da se bodo mnogi v svoji odločitvi ravnali po predsedniku. In od tega resnega starca ni mogel druga pričakovati, ko strogo, nepristransko pravico.

Ni si upal, pogledati v Kalho, ni si upal, si zakriti obraza z rokami, da bi se za trenutek skrtil pred njegovimi hladnimi, sivimi očmi —.

Brčki, kruti so bili trenutki, — pa pomislil je, da gre za rešitev mesta, in da tak plemenit cilj posvečuje sramoto in trpljenje in žalost in tudi greh, in sklenil je, žrtvovati vse, tudi svojo lastno kri, da si ohrani prvenstvo v mestu.

Pa ni mu bilo treba storiti usodnega udarca z lastno roko —.

Matija, vesten in natančen v vseh vprašanih pravice, je odločil, da noben član sanhedrina ne more postati obtoženec, dokler ni jasnih dokazov zoper njega. Sklenil je, da bo sam izpraševal ujetnika in ugotovil, ali je res zakrivil Eleazar kaj takega, da bi ga smel in moral izključiti iz sanhedrina in nanovo sklicati zborovanje — četudi v pretecih, nevarnih trenutkih ni bilo dobro, odlagati z odločitvijo v tako težki zadevi, tembolj, ker se je dan že nagibal h koncu in ker je bila drugi dan sobota.

Zapovedal je torej, naj se ujetnika postavi v sredo dvorane, resno ju je pogledal in začel svoja vprašanja s

strogim glasom maščevalnega sodnika.

Mirno obnašanje Kalhino in njegove krotke oči so bile v močnem nasprotju s temnim obrazom in z žarečimi očmi predsednikovimi.

»Tvoje ime, stavec«, mu je dejal osorno, »tvoje ime, potomstvo in rod!«

»Kalha, sin Simeonov, sin Manahemov, iz hiše Manahemove in iz rodu Judovega.«

»Ali nisi brat Eleazarja, sina Manahemovega, ki sedi tamle, na svojem prostoru in je član sanhedrina?«

Preden je odgovoril, je pogledal Kalha kradoma k Eleazarju.

Z vsem naporom svoje volje se je Eleazar silil, da bi vzdrl njegov pogled.

Pa ni ga mogel. Nekaj je bilo v obrazu njegovega starejšega brata, kar ga je prisililo, da je moral povestiti oči —.

Tode že je bil predsednik nevoljen nad počasnim odgovorom.

Nevoljno mu je rekel:

»No! Nikakega zavijanja, stave! Spomni se usode tistih, ki se drznejo lagati v navzočnosti sauhedrina!«

S krotkim očitanjem je pogledal Kalha predsednika.

»Jaz stojim v vse višji navzočnosti nego v tvoji, Matija, sin Boctov!« mu je rekel. »In Manahemovih otrok ni treba opominjati, naj govorijo resnico pred Bogom in pred ljudmi!«

»Ali si čul obtožbo, ki jo je dvignil zoper tebe Janez iz Giskale?« je nadaljeval predsednik. »Ali se moreš zagovarjati z jasnim čelom in s čistim srcem?«

»Čul sem obtožbo,« je odgovoril Kalha, »in zagovarjal se bom zase in zanj, ki stoji tukaj poleg mene. — Ali imam dovoljenje, da se smem opravičiti pred sauhedrinom?«

(Dalje prihodnjic.)

Prepričajte se!

Najceneje kupite razno špicerijsko blago kot

riž, sladkor, mast, moko, kavo, slanino

ter razno drugo blago pri tvrdki

K. DOBLJEKAR, Maribor

Tattenbachova ulica št. 3

preje občinska prodajalna.

Širite povsod Stražo!

Gostilna pod vejo Jeriča v Počehovi bo z 2. oktobrom zatvorjena. Zahvala vsem cenj. gostom. Jerič. 449

Izgubil sem okrogel pečat z napisom: Martin Ravnjak. Pečat je neveljaven in se svari pred zlorabo. 451

Dražba lovov.

Lovska pravica krajevnih občin: Žitenci in Podova se da potom javne dražbe do 30. junija 1923 v zakup. Dražba se vrsi: za občino Žitence v četrtek, dne 12. oktobra 1922, ob 10. uri v občinskem uradu pri Sv. Lenartu v Slov. gor. Za občino Podova: v petek, dne 13. oktobra 1922, ob 9. uri pri okr. glavarstvu v Mariboru, v sobi št. 11/I. 450

5 KONJ

se bo prodalo na javni dražbi dne 15. oktobra t. l. ob 9. uri predpolodne na majhnem vežbališču v bližini Meljske vojašnice, k čemur se reflektanti tem potom pozivajo. 1-3 439

Modele čevljev

v celih serijah iz lepenke, po modernih kopitnih oblikah ali američanskih oblikah izrezane, dobavlja za tvornice obuvala in čevljarje. Apartne, elegantne oblike. Velikanska izbira novitet za vsako sezijo.

Zgornje dele

izdelujem iz od naročnika mi doposlanega materiala, prvovrstno, hitro in po ceni. Posebna delazmožnost v montiranju zgornjih delov, za tovarne obuvala.

Nakup, reparatura in prodaja čevljarskih strojev. Zahtevajte prospekte od **Ralph F. Richter,** Subotica VI.

Poučevanje

v vseh strokah moderne, mehanične izdelave obuvala. Zahtevajte prospekte! 16-331stl.

Na stanovanje in

hrano se sprejmeta dva gospoda ali dve gospodični. Naslov pove uprava lista. 452

Gozdno posestvo

se išče v nakup. Naslov v upravi lista pod »Nakup«. 1-5 445

Starozlato in srebrni denar

ki ne kroži več v prometu, staro srebro in zlato

kupuje po najvišjih dnevnih cenah

Avgust Wapper, urar in zlatar

Maribor, Stolna ulica št. 1.

Inserirajte vedno v „Straži“!

Staro lito železo
v vseh množinah kupuleio
Strojne tovarne in livarne d. d.
v Ljubljani. 1-3 448

„CROATIA“

zavarovalna zadruga v Zagrebu, glavno zastopstvo v Mariboru

naznanja, da je prvemestila svojo pisarno iz Cafove 441 ulice 2 v Slovensko ulico 2/I. telef. 171. 2-3

Alojzij Gnušek

Maribor, Glavni trg 6

prodaja konjske plahte izgotovljene, impregnirane s kumetšpico, vsake velikosti 1 par okoli K 2700—, istotake impregnirane plahte vsake velikosti za vozove kvadratmeter po K 340—, konjske odeje vseh vrst najceneje, žičnate žimnice (Drahteinsatz) po K 600—, afrik žimnice 3 delne po K 2800—, vrvi za zvonove, studence in seno, vsake dolgosti in debelosti kg po K 120—, K 140—, strange za konje par K 80—, 90—, ter vsakovrstno drugo manufakturno blago.

Dobro vpeljana trgovina

s špicerijskim blagom, galanterijo in manufakturno na Gorenjskem je za prodati.

Vpraša se pod »Trgovina« na An. zavod Drago Beseljak, Ljubljana, Sodna ulica 5. 446

2 novi hiši

in trgovina z mešanim blagom dobro vpeljana skupaj za prodati na Gorenjskem.

Vpraša se pod »Hiša« pri An. zavodu Drago Beseljak, Ljubljana, Sodna ulica 5. 447

Zahvala in priporočilo.

Z dne 30. avgusta t. l. sem odstopil od glavnega zastopstva zavarovalne družbe »CROATIA« s sedežem v Mariboru. Tem potom se zahvaljujem sl. občinstvu za v toliki meri mi izkazano zaupanje in istočasno priporočam mojega naslednika g. **Josipa Simčiča,** Slovenska ulica 2 ter prosim, da tudi mojemu nasledniku izkažete isto zaupanje.

Priporočam se ter beležim z odličnim spoštovanjem

Stevu Tončič, Maribor.

Slovenska kmetška zveza javlja vsem somišljenikom, da je gospod

PETER NOVAK

posestnik, bivši deželni poslanec, član in odbornik raznih zastopov in društev zvest in neomajen narodnjak ter neupogljivo bорец za sveta naša prava, po dolgi in mučni bolezni dne 26. septembra t. l. v Slov. Bistrici mirno Bogu vdano preminul.

Buditelju narodae zavesti, dolgoletnemu voditelju naše stranke v bistriškem okraju, možu polnemu zvestobe in značajnosti trajen spomin!

Somišljenikom priporočamo očeta Petra v molitev.

MARIBOR, dne 27. septembra 1922.

Kdor hoče za svoj tetko prisluzeni denar

dobiti dobro blago, kakor: sukno, hlačevino, barhente, platno, odeje, predpasnike, srajce itd. in po nizki ceni, naj kupuje v obče znani manufakturni trgovini

Srečko Pihlar

MARIBOR

GOSPOSKA ULICA 5